

FORRÁSOK

1992. évi 460. számú törvény. A Szlovák Köztársaság Alkotmánya. Negyedik rész. A nemzetiségi kisebbségek és etnikai csoportok jogai. 34. paragrafus, 1. pont.

„A Szlovák Köztársaságban nemzetiségi kisebbséget vagy etnikai csoportot alkotó állampolgárok számára az alkotmány szavatolja a sokoldalú fejlődést, elsősorban azt a jogot, hogy a kisebbség vagy a csoport más tagjaival együtt fejlessék saját kultúrájukat, továbbá az anyanyelvű információszerezéshez és tájékoztatáshoz való jogot, a nemzetiségi egyesületekben való egyesülési jogot, a közművelődési és kulturális intézmények alapításának és fenntartásának jogát. A részleteket törvény szabályozza.”

Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Dokumentumok, kronológia (1989–2004)*. Fórum Intézet – Lillium Aurum, Somorja – Dunaszerdahely, 2005. 14–15.

1201. számú Ajánlás – az Emberi Jogok Európai Egyezménye Kiegészítő Jegyzőkönyvére a nemzetiségi kisebbségekhez tartozó személyeket illetően. 3. fejezet, 11. cikk (Készült 1993. február 1-jén Strassbourghban.)

„Azokban a régiókban, amelyekben a nemzetiségi kisebbségekhez tartozó személyek többséget alkotnak, ezeknek a személyeknek joguk van ahhoz, hogy sajátos történelmi és területi helyzetüknek megfelelő, és az állam belső jogrendjével összhangban álló illetékes helyi vagy önkormányzati szervekkel, illetve különleges státussal rendelkezzenek.”

Dokumentumok. A nemzetiségi kisebbségek jogairól szóló nemzetközi egyezmények, kijelentések és a Szlovák Köztársaság törvényeinek gyűjteménykötete. 1. rész. Bratislava, 1995. 188.

HAMBERGER JUDIT

A magyar kisebbség jogi-politikai helyzete Szlovákiában 1989 novembere után

Csehszlovákiában a demokratikus politikai, gazdasági és társadalmi átalakulás 1989. november 17-én, a „bársonyos forradalommal” kezdődött. A rendszerváltás (tranzíció) folyamán kialakult többpártrendszer és a demokratikus jogi-politikai keretek lehetővé tették a kb. félmillió szlovákiai magyarságnak, hogy országos (parlamentari) és helyi (önkormányzati) szinten politikailag megszervezze magát. A szabad és demokratikus parlamenti és önkormányzati választásoknak köszönhetően a magyar kisebbség, képviselői révén, országosan 10–12 százalékos arányban vesz részt a politikai és gazdasági érdekképviseletben. Mivel Csehszlovákia 1992. december 31-ével megszűnt, a magyar kisebbség az 1993. január 1. után létrejött Szlovákia nemzetállami keretei között él.

1989 végétől három jelentős – liberális, kereszténydemokrata, nemzeti-etnikai – (és néhány kis, súlytalan) **magyar kisebbségi politikai szervezet** jött létre. Elsőként, 1989. november 18-án a Tóth Károly, majd A. Nagy László által vezetett liberális Független Magyar Kezdeményezés (FMK) alakult meg.

Csáky Pál, Bugár Béla és Duray Miklós a Magyar Koalíció Pártja rendezvényén

1990 tavaszán a Janics Kálmán, majd Bugár Béla vezette Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (MKDM) és a Duray Miklós által kezdeményezett Együttélés Politikai Mozgalom is megalakult. Az utóbbi kettő az 1990-es első szabad parlamenti választásokon koalícióban indult. Az FMK 1990 nyaratól 1992 nyaráig a szlovák kormánykoalíció tagjaként vett részt az ország demokratikus átalakításában, a másik két magyar kisebbségi párt pedig a parlamenti ellenzék soraiban foglalt helyet. Az FMK a többségi nemzet demokratikus

A szlovák parlament épülete Pozsonyban

Diplomaosztó a komáromi Selye János Egyetemen

erőivel közös kormányzás híveként politizált. Az 1992-es választások során mindössze 2 százaléknyi szavazatot kapott, így nem jutott be a parlamentbe. Az FMK 1992 januárjában Magyar Polgári Párttá (MPP) alakult.

A **három kisebbségi magyar párt** – külső politikai-jogi kényszer, különösen a választójogi törvény módosítása (1998. február) miatt – 1994 és 1998 között előbb közös választási koalícióba (Magyar Koalíció), majd egy közös szövetségi pártba (Magyar Koalíció Pártja, MKP) tömörült, amelynek elnöke Bugár Béla lett. Egyesülésük során a három irányzat közötti kiegyenlítő szerepet a kereszténydemokraták vállalták. Az egységesülés folyamatában megpróbálták választ adni a kollektív és egyéni kisebbségi jogok vitatott kérdéseire, egymástól bizonyos elemekben eltérő kulturális, iskolai és területi autonómia-elképzeléseket, különféle programokat és stratégiákat készítettek, amelyek érvényesítése eredménytelen maradt. 1990 és 1996 között legfőbb céljuk a (területi) önkormányzati jogi státusz kivívása volt. Az 1994. január 8-ai komáromi önkormányzati nagygyűlés ennek politikai nyomatékosságaként értékelhető.

A magyar–magyar kapcsolatrendszerben a kormányzati munkával elfoglalt MKP csak részben tudta megőrizni korábbi kezdeményező szerepét. Ez jól megmutatkozott a magyarországi státustörvény szlovákiai érvényesítését hosszú időn át blokkoló szlovák kormányzati magatartásban, amikor a magyar kormánypárt nem volt képes meggyőzni saját koalíciós partnereit a törvény pozitívumairól.

A magyar kormány 1995-ben a **szlovák–magyar alapszerződés** aláírásával és ratifikálásával szerette volna stabilizálni a szlovákiai

Csáky Pál

magyar kisebbség jogi és politikai helyzetét. A ratifikálási folyamat Szlovákiában egy teljes évig elhúzódott, mert az alapszerződés tartalma az Európa Tanács 1201-es ajánlását, amely a szubszidiaritás elve alapján lehetővé teszi a területi alapú önkormányzati szövetezést, ami elvileg a területi autonómia lehetőségeként is felfogható.

A harmadik Mečiar-kormány (1994–1998) a szlovákiai magyarok számára a **kisebbségi nyelvi jogok radikális korlátozását hozta**. A kormánykoalíció tagja, a szélsőjobboldali és magyarellenes Szlovák Nemzeti Párt élen járt a nyelv- és oktatáspolitikai restriktív intézkedéseiben, a magyar–szlovák államközi kapcsolatok kiélezésében, a kisebbségi magyar kultúra eltorzítására irányuló ténykedésekben, a magyar többségű területek közigazgatási pozícióinak visszaszorításában. Mečiar miniszterelnök nem akadályozta, sőt indokoltnak is tartotta a nemzeti párti miniszterek kisebbségellenes intézkedéseit. A nemzeti párti oktatási miniszter a magyar tannyelvű iskolákban „alternatív oktatás” címén be akarta vezetni, azaz előírta volna egyes tantárgyak szlovák nyelven való kötelező tanítását. Ez ellen (1995-ben és 1996-ban) a szlovákiai magyarok tiltakozó akciókkal sikeresen felléptek, amit

KRONOLÓGIA

1989. november 18. Vágsellyén megalakult a Független Magyar Kezdeményezés.

1989. december 10. Marián Čalfa vezetésére új csehszlovák szövetségi kormány alakult.

1989. december 12. Milan Čič vezetésével megalakult az új szlovákiai kormány, amelynek egyik miniszterelnök-helyettesi posztját Varga Sándor, az FMK képviselője töltötte be.

1989. december 28–29. Alexander Dubčeket a szövetségi parlament elnökévé, Václav Havelt pedig Csehszlovákia köztársasági elnökévé választották.

1990. február 26. Duray Miklós vezetésével megalakult az Együttélés Politikai Mozgalom.

1990. március 17–19. Megalakult a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom.

1990. június 8–9. Az első szabad parlamenti választásokon a szövetségi parlamentbe 15, a Szlovák Nemzeti Tanácsba (SZNT) pedig 23 magyar képviselő jutott be.

1990. október 25. Az SZNT elfogadta az 1990/425. számú nyelvtörvényt, amely 20%-os részaránnyhoz kötötte a kisebbségi nyelvhasználati jogokat.

1991. április 23. Az SZNT elnöksége felmenti tisztségéből Vladimír Mečiar és a kormány hét tagját. Miniszterelnökké a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom elnökét, Ján Čarnogurskýt nevezték ki.

1992. június 5–6. Csehországban a parlamenti választásokat a Václav Klaus vezette Polgári Fórum, Szlovákiában a Vladimír Mečiar vezette Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom nyerte meg. Az Együttélés, az MKDM és a Magyar Néppárt koalíciója a szövetségi gyűlésben 5, az SZNT-ben 11 mandátumot kapott. A volt FMK, Magyar Polgári Párt néven, nem jutott be a parlamentbe.

1992. december 6. A szlovákiai magyar pártok elnökei közös nyilatkozatban antidemokratikus folyamatként értékelték a Cseh-Szlovák Szövetségi Köztársaság megszűnéséhez (1993. január 1.) vezető eseményeket.

A hosszú távú együttműködés alapja. A KDM, a DU, a DP, az SZSZDP, az MKDM, az MPP és az Együttélés pártelnökeinek közös nyilatkozata (1997. december 2.)

„Az MK kijelenti, hogy a koalíció egyetlen pártja sem szorgalmazza, és politikai programjában vagy gyakorlati politikájában nem is fogja szorgalmazni az etnikai elvű területi autonómiát.”

Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Dokumentumok, kronológia (1989–2004)*. Fórum Intézet – Liliium Aurum Somorja – Dunaszerdahely, Könyvkiadó, 2005. 239.

Kusý, Miroslav: A szlovákiai magyar kisebbség a szlovák nemzetállamban

„A Szlovákiában élő magyar politikus jól tudja, milyen érzelmeket kelt a szlovákokban, amikor területi autonómiát akar, mely alatt etnikai autonómiát ért [...]. Először is: a magyar politikusnak törvény adta joga van erre, s nem akarjuk megfosztani tőle. Inkább legyünk a segítségére abban, hogy olyan körülmények alakuljanak ki, amelyek között fölösleges lesz népcsoportját ilyen radikális módon védelmeznie. Másodsor: ezek az érzelmelek az adott kontextusban irrelevánsak. A szlovákok is jól tudták, milyen érzéseket keltenek a csehekben az autonómia kihirdetésével, s egy pillanatig sem törődtek a csehek érzelmeivel. Harmadsor: korántsem mindegyik magyar politikus azonosítja a területi autonómiát az etnikaival. Amennyire én tudom, a demokratikus gondolkodású magyar politikusok túlnyomó többsége a területi autonómia fogalmán pontosan és kizárólag a helyi és a regionális öngazgatót érti – ne tulajdonítsunk hát nekik a priori rossz szándékokat. Inkább annak van itt az ideje, hogy mi, szlovák demokraták összefogjunk velük a Szlovákia valamennyi lakosát és régióját szolgáló területi öngazgatót érdekében. Általa nemcsak a magyarok oldhatnák meg kisebbségi problémáikat: mindnyájunknak

Szlovákiai magyar értelmiségi fórum

az EBESZ támogató felügyelete is nyomatóköcsítött. (Cserébe a szlovák iskolaügyi miniszter magyar iskolaigazgatókat bocsátott el, akik szembeszegültek az asszimiláló intézkedésekkel. Ilyen volt az, hogy az iskolák kétnyelvű adminisztrációját szlovák nyelvűvé akarták tenni, ide értve a kétnyelvű bizonyítványok megszüntetését is.) A szlovákiai magyar kultúrát ért diszkriminatív intézkedések (nyelvtörvény, a kultúra finanszírozásának újrászabályozása, a közigazgatósi törvény) ellen a magyar pártok az EU és a NATO tagországainál is segítséget kerestek.

A harmadik Mečiar-kormány 1995-ben a Nemzetiségi Tanács helyett a kormány mellett működő **Kisebbségi Tanácsot** hozott létre, amelynek delegált kisebbségi tagjai is

voltak, ám amely csupán tanácsadói jogkörrel rendelkezett. A Tanács belső erőviszonyai nem tették lehetővé a kisebbségi ügyekben való tényleges döntést.

Az **államnyelvről szóló második törvény** (amelyet 1995 végén fogadtak el, és amely 1997. január 1-jével lépett életbe) kizárólagossá tette a szlovák nyelv használatát a közigazgatóban és a közéletben, és megszegését szankcionálta. A második nyelv törvényt (az EU követelésére) a kisebbségi nyelvhasználatot szabályozó törvénnyel kellett volna kiegyensúlyozni, ez utóbbit azonban csak 1999 júliusában fogadták el, amikor az MKP már az új kormánykoalíció tagja volt. Előtte azonban, a harmadik Mečiar-kormány idején, törvényben tiltották meg a magyar

CSEMADOK kulturális rendezvény Gombaszögön

Ünnepség a pozsonyi Petőfi szobornál

képviselőknek, hogy magyarul szólalhassanak fel a szlovák parlamentben.

1996 júliusában a szlovák parlament elfogadta az ország **új területi-közigazgatási beosztását szabályozó törvényt**, amelyben arra törekedtek, hogy lehetetlenné tegyék a szlovákiai magyarság etnikai alapú regionális területi egységének megvalósítását. A Magyar Koalíció három magyar többségű megye (komáromi, rimaszombati, királyhelmeci) létrehozását szorgalmazta, amit az új közigazgatási törvény kizárt. Az elfogadott törvény célja az volt, hogy a magyar többségű területeket tudatosan szétaszabdálja, és így útját állja a magyar területi önkormányzati törekvéseknek.

Az 1998. évi parlamenti választások előtt a szlovák demokratikus pártok úgynevezett Kék Koalíciója és a három szlovákiai magyar párt koalíciója 1997. december 3-án megállapodást kötött a választási és az esetleges kormányzati együttműködés alapelveiről. A szlovák pártok elismerték: a Szlovák Köztársaság nem csupán a szlovák nemzet, hanem minden állampolgár állama. Az 1998. szeptemberi választások után a szlovák pártok Kék Koalíciója és az MKP Mikuláš Dzurinda miniszterelnök vezetésével 1998 novemberében megalakította **első koalíciós kormányát**. Az október 28-án aláírt koalíciós szerződés értelmében a közös kormányzás idejére az MKP-nak le kellett mondania az **etnikai elvű területi autonómia** célkitűzéséről, az önálló magyar egyetem megalapításáról, valamint az 1945–1946. évi beneši dekrétumok felülvizsgálatának igényéről. A koalíciós szerződés azt is rögzítette, hogy Bős–Nagymaros kérdésében Szlovákia kormánya tudomásul veszi a Hágai Nemzetközi Bíróság ítéle-

tét, nem kezdeményezi a magyar tannyelvű iskolák tannyelvének megváltoztatását.

Az MKP az első **Dzurinda-kormányban** a kisebbségi jogok kiterjesztését, az 1945–1948. közötti időszak kisebbségi jogsérelmeinek felszámolását, valamint a regionalizációt elősegítő közigazgatás kialakítását szorgalmazta. Emellett súlyt helyezett a demokratikus kisebbségi politika és kultúra intézményrendszerének megteremtésére és megerősítésére, a kisebbségi kultúrák költségvetési támogatásának rendszeresítésére, a **dél-szlovákiai magyarlakta régió** sajátos gazdasági, szociális, környezetvédelmi gondjainak enyhítésére. A koalíciós szerződésnek megfelelően, az MKP részéről Csáky Pál a kisebbségi ügyekért és a regionális fejlesztésért felelős miniszterelnök-helyettesi posztot, Miklós László a környezetvédelmi, Harna István pedig az építésügyi tárcát kapta. A szlovákiai parlament egyik alelnöki pozícióját Bugár Béla, az MKP elnöke töltötte be. Nem sikerült elérni, hogy az oktatási és a kulturális minisztériumban a kisebbségek ügyeivel önálló államtitkárság foglalkozzék.

Az első Dzurinda-kormány idején az MKP felemás eredményeket ért el az 1945–1948 között nagyobbrészt szlovákiai magyaroktól elkobzott, és rendezetlen tulajdonú mezőgazdasági ingatlanok, az úgynevezett **nevesítetlen földek** hovatartozásának kérdésében, a kisebbségi nyelvhasználati jogokat szabályozó törvény előkészítésében, valamint az anyanyelvi oktatás lehetőségének bővítésében. Csak a **második Dzurinda-kormány** idején sikerült, Simon Zsolt földművelési miniszter kezdeményezésére, jogilag rendezni a nevesítetlen földek önkor-

1993. július 31. Szlovákiában megkezdték a magyar nyelvű helynévnyvtárak eltávolítását.

1994. január 8. Észak-Komáromban több mint 3000 szlovákiai magyar polgármester és önkormányzati képviselő állást foglalt a magyar önkormányzati törekvésekről.

1994. március 16. Az SZNT másodszor hívta vissza a kormány éléről Mečiar. Az új, Jozef Moravčík vezette kormányt a magyar pártok is támogatták.

1994. szeptember 30.–október 1. A parlamenti választásokon a DSZM, Vladimír Mečiar pártja győzött.

1995. március 19. Párizsban Horn Gyula és Vladimír Mečiar aláírták a magyar–szlovák alapszerződést.

1998. június 21. Dunaszerdahelyen a három magyar párt Magyar Koalíció Pártja néven (MKP) egyesült.

1998. október 30. Megalakult a Mikuláš Dzurinda vezette új szlovákiai kormány. Az MKP a kormánykoalíció részeként fontos pozíciókra tett szert.

1999. július 10. Az SZNT törvényt fogadott el a nyelvhasználati jogokról. Az MKP nem támogatta a korlátozó szabályokat tartalmazó javaslatot.

2001. július 5. Az SZNT a korábbi, mečiar nyolcmegegyes közigazgatási felosztást fogadta el. Az MKP tiltakozásul felfüggesztette részvételét a koalíciós tanácsban. Augusztus végén három törvény elfogadásának ígéretével mégis a kormányban maradt.

2001. október 10. Átadták a Párkány és Esztergom közti Mária Valéria hidat.

2002. január 9. Szövetség a Közös Célokért néven magyar egyesületek a magyarországi státusz-törvény szlovákiai lebonyolítását biztosító szervezetet hoztak létre.

2002. október 15. A választások után újra Mikuláš Dzurinda alakított kormányt. Az MKP ismét a szlovák kormánykoalíció tagja lett.

2006. június 17. A parlamenti választásokat a Robert Fico vezette SMER nyerte. Az MKP nem kapott meghívást a kormányba.

szükségünk van rá, akár egy falat kenyérre, mert egyedül így lehetséges a demokrácia alulról történő kiépítése, csak így teremthető meg a központi kormány s a tőle eredő centralizációs törekvések, a Pozsony-központúság hatékony demokratikus ellensúlya. [...] A kialakult, jól működő területi öngazgatásra azonban mindannyiunknak szüksége van, nem csak a magyaroknak. A területi autonómia (önkormányzat) nem igazán fejleszthető oly módon, hogy csak a szlovák községeket, városokat és járásokat érinti, s kihagyjuk belőle a magyarokat. Az ország demokratizálását nem lehet szétparcellálni.”

Vigília, 1996. 7. sz. 526–527.

Csáky Pál miniszterelnök-helyettes nyilatkozata

„... nagyon könnyű 70-80 éves tapasztalataink alapján sérelmi politikát folytatni. De a 21. században nekünk is előrelépésekre és sikerekre van szükségünk, s azt kell mérlegelnünk, hogy a kisebb előrelépés nem jobb-e, mint egy olyan (magatartás), amely reménytelenséget sugall a közösség felé. Nem a kormányban maradás mellett agítálok, csak azt mondom, hogy minden lépésünket jól meg kell gondolnunk.”

P. Vonyik Erzsébet: Jövő áprilist minden eldől. *Új Szó* (51) 2000. október 23.

Kétnyelvű helységnevé-tábla

Kétnyelvű üzlet-felirat Királyhelmeceen

mányzati tulajdonba való átruházását, az ingatlan-nyilvántartási rendszer felújítását.

A **közigazgatási reformot** szabályozó törvényhozói munkában a koalíciós partnerek egy része nem támogatta a kormány által benyújtott 12 megyés változatot. Helyette megerősítették a magyar kisebbség szempontjából kedvezőtlen, az ország területét észak-déli irányban felszeletelő nyolcmegyés közigazgatási beosztást. Ez a dél-szlovákiai magyar többségű területeket regionális szinten is mindenütt kisebbségi pozíciókba kényszerítette. Egyetlen koalíciós partner sem támogatta, és teljesen egyedül maradt az MKP azzal a tervvel, amelynek alapján a csallóközi, mátyusföldi magyar tömbvidékből, tizenharmadik közigazgatási egységként, Komárom megyét alakítottak volna ki. A rövid ideig tartó koalíciós válságot végül az MKP – részben saját járási szervezeteinek véleményét felülbírálva –, úgy oldotta meg, hogy súlyos politikai vereségét „lenyelve”, a kisebbik rosszat választva, maradt a kormányban.

Az MKP ugyanakkor sikereket is fel tudott mutatni a kormányzati munkájában. 1998 végén megalakult az emberi és kisebbségi jogokért felelős miniszterelnöki iroda, a kormányhivatal emberi jogokért és kisebbségekért felelős főosztálya, a parlament emberi jogi és kisebbségi bizottsága. A pozsonyi kormány 1999. április 14-én létrehozta a Csáky Pál elnöklete alatt működő **kisebbségi tanácsot**, amelyben csak a kisebbségi képviselők, illetve a tanács elnöke és alelnöke rendelkeztek szavazati joggal. A kormány kormánybiztost nevezett ki a roma ügyek koordinálására, s több kormányzati programot dolgozott ki a romakérdés kezelésére.

Az első Dzurinda-kormány gyorsított eljárással módosította az **államnyelvtörvény** kisebbségek szempontjából sérelmes

rendelkezését a kétnyelvű bizonyítványok betiltásáról. Részlegesen és új, átfogó törvényi rendezésig terjedő érvénnyel rendezte a **helyi és járási iskolatanácsok** kompetenciáit. A kormány megmentette a kassai magyar Thália Színházat az anyagi összeomlástól, s hozzájárult a Színház épületének felújításához. A Csemadok a kormány 1999. június 16-ai döntése

értelmében a kisebbségi kulturális keretből 1,9 millió koronás támogatásban részesült. A Mečiar idején önállóságukat veszített kisebbségi kulturális intézmények visszanyerték önálló jogi személyiségüket.

A kormány törvénytervezetet fogadott el a kisebbségi nyelvek használatáról a legalább 20 százalékban kisebbségek által lakott szlovákiai településekre vonatkozóan. A parlament által 1999 júliusában elfogadott 184. számú törvényt az MKP – a kormány által benyújtott törvénytervezet megcsonkítása miatt – nem támogatta. Ennek ellenére a magyar nyelv hivatali érintkezésben való használata a két Dzurinda-kormány idején kezdett elterjedni. A magyar vezetés alatt álló járási hivatalokban megjelentek a kétnyelvű nyomtatványok, anyanyelven készült beadványok, a hivatali épületek külső és belső feliratai, útbaigazító táblái több helyen már szintén kétnyelvűek. Dzurinda miniszterelnök 2001 januárjában személyesen biztosította az ET kisebbségi és regionális nyelvi chartájának szlovákiai ratifikációját, amiről a pozsonyi parlament 2002-ben döntött.

Az MKP meg tudta állítani a magyar kétnyelvű iskolák számának további csökkenését, sőt új középfokú és általános iskolákat sikerült alapítania. A járási tanügyi szakosztályok élére több járásban is magyar szakembert neveztek ki. Megalakultak a független tanfelügyelői központok, a Minisztérium hivatalos módszerként elismerte és támogatta a két szlovákiai magyar pedagógus által kifejlesztett, s nevük alapján elnevezett, Szkabela–Bóna szlovák nyelvoktatási módszertani programot. 2000 koratavasán aláírták a magyar–szlovák államközi ekvivalencia-egyezményt a diplomák kölcsönös elismeréséről, s a nyitrai egyetemen megkezdődött a magyarországi pedagógiai főiskolákon végzett pedagógusok kiegészítő képzése.

A 2002–2006 között működött **második Dzurinda-kormány** idején, miután a Demokratikus Baloldal Pártja nem jutott be a parlamentbe, enyhültek a kormányon belüli feszültségek. Sikerült megoldani a **magyar nyelvű egyetemi tanárképzés** régóta húzóóó kérdését. Miután a 2001-ben, a szlovák kormány határozata ellenére, a nyitrai Konstantin Egyetem szenátusa elutasította az önálló magyar kar létrehozását, a 2002. évi választási programjában az MKP önálló szlovákiai magyar állami egyetem létrehozását tűzte ki célul, s ezt a második Dzurinda-kormány programja is tartalmazta. 2003. március 13-án a szlovák kormány jóváhagyta a révkomáromi **Selye János Egyetem** létrehozásáról szóló szándéknyilatkozatot és az alapítás ütemtervét. A pedagógiai, közgazdasági és református teológiai korból álló magyar tannyelvű egyetem névadója a komáromi születésű Selye János, a stressz kutatás világhírű magyar képviselője lett. Az egyetem alapításáról szóló törvényt a szlovákiai parlament 2003. október 23-án fogadta el. Az ünnepélyes avatóra 2004. január 17-én került sor, Martin Fronc szlovák és Magyar Bálint magyar oktatásügyi miniszter jelenlétében. A Selye János Egyetem megbízott vezetője, majd első rektora Albert Sándor lett. Ezzel egy időben létrejött a **Nyitrai Konstantin Egyetem Közép-Európai Tanulmányok Kara**, ahol az induláskor mintegy 800 magyar nemzetiségű diákot 50 tanár oktatott magyarul.

A második Dzurinda-kormány idején sikerült átmenetileg rendezni a komáromi Duna-menti Múzeum statútumát, amely a pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum keretében újonnan létrehozott Magyar Kultúra Történelmi Múzeuma mellett szintén a magyar közösség központi múzeumává vált.

Tudja-e?

■ Az 1949-ben alapított Csemadok (Cseh-szlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége) ma is működik Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség néven. Mint a legnagyobb szlovákiai magyar ernyőszervezet (57.000 taggal) kulturális és közművelődési feladatokat lát el. Szemléket, versenyeket szervez, koordinálja és módszertanilag segíti az amatőr művelődési és művészeti mozgalmakat. Fontosabb országos rendezvényei: Tompa Mihály Versés Prózamondó Verseny, Dunamenti Tavasz – gyermekszínházok és bábcsoportok ver-

Az 1998–2006 közötti két koalíciós kormányban mind Csáky Pál miniszterelnök-helyettesnek, mind az MKP szakminisztereknek – Harna István, építésügyi, Miklós László környezetvédelmi, illetve Simon Zsolt földművelésügyi, Gyurovszky László, regionális fejlesztési miniszter és a rövid ideig az oktatási tárca élére került Szigeti László – teljesítményét a szlovák közvélemény általában kedvezően ítélte meg. Az MKP kormányzati szereplése, a sok kompromisszum, félsiker és kudarc ellenére elvben alkalmas lehetett volna a magyar–szlovák közös kormányzati (konszociális) modell tartós megalapozására. Ehhez azonban olyan pártközi stratégiai partnerség kialakítására lett volna szükség, amely a kisebbségi kérdés szlovákiai kezelését is új alapokra helyezte volna. A kormányzati évek alatt azonban az MKP-nak – a koalíciós partnerek támogatása hiányában – nem sikerült a kisebbségi kérdés tartós megoldását biztosító kisebbségi törvényt kidolgoznia és elfogadtatnia, s így 2006 után ismét a kormánypártok szándékai szabták meg a szlovákiai kisebbségpolitika irányát.

A két Dzurinda-kormány bel- és külpolitikai sikerei mellett azonban az ország gazdasági konszolidációjának súlyos szociális ára volt. A 2006-os szlovákiai parlamenti választások után a korábbi kormánypártok ellenzékbe szorultak, és a Robert Fico vezette, szociáldemokrata irányultságú, erősen populista jellegű SMER (Irány) alapíthatott kormányt, mégpedig a Vladimír Mečiar vezette Demokratikus Szlovákiáért Mozgalommal és a Ján Slota vezette nacionalista Szlovák Nemzeti Párttal közösen.

senye, Bíborpiros szép rózsa – országos népzenei vetélkedő.

■ A szlovák–magyar alapszerződés aláírásának és ratifikálásának egy éve alatt a harmadik Mečiar-kormány olyan – csak Szlovákiában érvényes – kiegészítő dokumentumot fogadott el, és csatolt az alapszerződés mellé, amely ellentétes a nemzetközi dokumentumok elfogadásának szabályaival. Ebben a dokumentumban a szlovák fél kizárja az Európa Tanács 1201-es Ajánlásának – kollektív jogként értelmezhető – szlovákiai érvényesítési lehetőségét.

IRODALOM

- Fazekas József – Hunčik Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában (1989–2004)*. Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, Somorja – Dunaszerdahely, 2004.
- Fazekas József – Hunčik Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Dokumentumok, Kronológia (1989–2004)*. Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, Somorja – Dunaszerdahely, 2005.
- Görömbei Sára: Magyar nyelvi jogok Szlovákiában a Nyelvi Karta tükrében. *Regio* 2001. 3. sz. 163–189.
- Gyurcsák Iván: A szlovákiai magyar pártok karaktere és genezise. *Regio* 1996. 3. sz. 169–191.
- Hamberger Judit: Szlovákia magyarságpolitikája. In: *Szlovákokról és csehekről magyar szemmel*. Kalligram, Pozsony, 2000. 136–178.
- Hamberger Judit: A nyelvhasználat, a nyelvtörvények és a szlovák társadalom. In: *Szlovákokról és csehekről magyar szemmel*. Kalligram, Pozsony, 2000. 204–231.
- Pogány Erzsébet: *Az Együttélés öt éve. Eseménynaptár és dokumentumgyűjtemény 1990–1995*. Együttélés Központi Iroda, Pozsony, 1995.
- Simon Attila (összeáll.): *A szlovákiai magyarok történetének válogatott bibliográfiája (1990–2002)*. Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, Somorja – Dunaszerdahely, 2004.
- Szarka László: A szlovákiai Magyar Koalíció Pártjának kormányzati szerepvállalásáról. *Regio* 2000. 4. sz. 122–149.
- Zalabai Zsigmond (szerk.): *Mit ér a nyelvünk, ha magyar? A „táblaháború” és a „névháború” szlovákiai magyar sajtódokumentumaiból, 1990–1994*. Kalligram, Pozsony, 1995.